

Pytania i odpowiedzi

Ogólne

1. **Czy limit 40% dla jednostek sektora finansów publicznych (JSFP) dotyczy całego budżetu na wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR), czy tylko budżetu przeznaczanego na realizację Programu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR)?**

Zgodnie z zapisami Wytycznych szczegółowych w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR suma pomocy na operacje realizowane przez JSFP, inne niż operacje realizujące koncepcje SV, nie może przekroczyć 40% środków LSR w ramach:

- 1) PS WPR w przypadku LSR współfinansowanej jedynie w ramach PS WPR;
- 2) wszystkich programów realizujących RLKS w przypadku LSR wielofunduszowej.

Powyższe oznaczają, iż limit 40% liczony jest od łącznej sumy na wdrażanie LSR, ale dotyczy środków z PS WPR 2023-2027. W tym miejscu należy mieć na uwadze, iż środki przekazane JSFP jako grantobiorcy nie wliczają się do ww. limitu, gdyż zgodnie z zapisami Programu limit liczony jest tylko w odniesieniu do beneficjentów, a beneficjentem projektu grantowego jest LGD, a nie poszczególni grantobiorcy.

2. **Czy wszystkie inwestycje realizowane w ramach Programu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR) lub Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) muszą spełniać wymogi dotyczące dostępności dla osób niepełnosprawnych np. czy aby móc zrealizować projekt infrastrukturalny (i zakup wyposażenia) w świetlicy wiejskiej w OSP budynek musi być dostosowany dla osób niepełnosprawnych?**

Tak. Wszystkie inwestycje realizowane w ramach PS WPR oraz EFRR powinny spełniać wymogi wskazane w Ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

3. **Funkcjonowanie: jak wyodrębnić księgowość w celu prawidłowej ewidencji kosztów w ramach 3 funduszy? Czy wkład własny również powinien być wyodrębniony?**

Zgodnie z *Wytycznymi podstawowymi w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027* Środki finansowe z tytułu pomocy są wypłacane, jeżeli beneficjent spełnił warunki wypłaty określone w umowie o przyznaniu pomocy, w szczególności: prowadził oddzielny system rachunkowości lub korzystał z odpowiedniego kodu rachunkowego dla wszystkich transakcji związanych z realizacją operacji

w ramach prowadzonych ksiąg rachunkowych, a gdy nie był zobowiązany do prowadzenia ksiąg rachunkowych – prowadził zestawienie faktur lub równoważnych dokumentów księgowych. W związku z powyższym wszystkie ponoszone koszty związane z realizacją zobowiązań wynikających z wytycznych szczegółowych powinny być ujmowane w oddzielnym systemie rachunkowości lub pod odpowiednim kodem rachunkowym w ramach prowadzonych ksiąg rachunkowych. Dodatkowo należy mieć na uwadze, iż zgodnie z wytycznymi szczegółowymi w przypadku nieuwzględnienia w oddzielnym systemie rachunkowości zdarzenia powodującego poniesienie kosztów albo gdy do jego identyfikacji nie wykorzystano odpowiedniego kodu rachunkowego w przypadku operacji finansowanych w formie płatności ryczałtowych kwotę pomocy przysługującą do wypłaty pomniejsza się o 10%.

4. **W ramach strategii zaplanowane są zadania w ramach FEMP. Podobne zadania planowane są do realizacji w ramach ZIT, do których należą poszczególne gminy- członkowie LGD. Na przykład w obu strategiach RLKS i ZIT zaplanowano zadania związane z rozwojem już istniejących placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży i zadania związane z tworzeniem nowych placówek wsparcia dziennego. W ramach FEMP wykluczone ze wsparcia w konkursach ogólnych (poza mechanizmem ZIT), ogłaszanych w obszarach analogicznych do tych, w których dany ZIT przewiduje realizację projektów są JST i ich jednostki organizacyjne- członkowie ZIT. Czy podobne wykluczenie obowiązuje w przypadku chęci realizacji podobnych projektów w ramach strategii RLKS jeśli podobne zadania są zaplanowane w strategii ZIT?**

Nie. Mogą być realizowane podobne zadania w ZIT i RLKS.

5. **Czy harmonogram planowanych naborów można aktualizować w dowolnym czasie, czy tylko raz na kwartał?**

Harmonogram planowanych naborów można aktualizować w dowolnym czasie, gdy wymaga tego sytuacja. Konieczna jest aktualizacja raz na kwartał.

6. **Czy w Harmonogramie planowanych naborów w kolumnie „Podmiot uprawniony do otrzymania pomocy” (dotyczy EFRR oraz EFS+) powinniśmy wpisać z SZOP typ beneficjenta ogólny; typ beneficjenta szczegółowy czy też możemy użyć ogólnych sformułowań (np. NGO itp.)?**

W Harmonogramie planowanych naborów w kolumnie „Podmiot uprawniony do otrzymania pomocy” dla EFS+ oraz EFRR należy podać typ beneficjenta zgodny z SZOP oraz określone w LSR (jeżeli dotyczy).

7. **Jak będzie wyglądała ścieżka postępowania, krok po kroku zaczynając od złożenia wniosku aż po rozliczenie zarówno do PS WPR – otwarcie/ rozwój, oraz FEM**

Pytanie wymaga doprecyzowania. Generalnie ścieżka postępowania będzie wyglądała, jak dotychczas. Zgodnie z ustawą RLKS – złożenie wniosku o przyznanie pomocy, ocena wniosku o przyznanie pomocy przez LGD, ocena wniosku o przyznanie pomocy przez SWM, zawarcie umowy, realizacja, rozliczenie.

8. **Czy istnieje możliwość zastosowania takiego kryterium wyboru operacji, w którym punktowane byłoby zabezpieczenie finansowe operacji (gwarancja bankowa; umowa pożyczki, itp)? Dawałoby to większą gwarancję wyboru**

wnioskodawców odpowiednio przygotowanych do realizacji zakładanej operacji.

Zabezpieczenie finansowe operacji w formie gwarancji bankowej, umowie pożyczki, poręczenia bankowego, weksla z poręczeniem wekslowym banku, zastawu na papierach wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa nie powinno stanowić punktowanego kryterium wyboru operacji. Ujęcie tego rodzaju kryterium mogłoby stanowić dyskryminację dla podmiotów, które nie miałyby możliwości przedłożenia tego rodzaju zabezpieczenia, w konsekwencji czego naruszone zostałyby zasady równego traktowania podmiotów biorących udział w wyborze operacji.

9. Na podstawie jakiego dokumentu weryfikowane będzie miejsce i czas zamieszkania Wnioskodawcy? Czy weryfikowane będzie miejsce zamieszkania (jeżeli tak to w jaki sposób?) czy też miejsce zameldowania?

Odpowiedź ARiMR

Jednym z warunków przyznania pomocy w ramach interwencji LEADER/RLKS w przypadku wnioskodawcy będącego osobą fizyczną, jest posiadanie miejsca zamieszkania na obszarze wiejskim objętym strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) lub miejsce wykonywania działalności gospodarczej oznaczone adresem wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) na obszarze wiejskim objętym LSR lub miejsce wykonywania działalności w ramach pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze wiejskim objętym LSR. Proponujemy, aby warunek ten był weryfikowany w taki sam sposób jak w przypadku poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W celu udokumentowania miejsca zamieszkania podmiotu na obszarze wiejskim LSR, wnioskodawca powinien przedstawić, wydane przez organ gminy, zaświadczenie z właściwej ewidencji ludności o miejscu zameldowania na pobyt stały lub czasowy wydane nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku. Natomiast w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą potwierdzeniem będzie wydruk z CEIDG.

W przypadku wnioskodawcy będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jednym z warunków przyznania pomocy jest posiadanie siedziby lub oddziału, które znajdują się na obszarze wiejskim objętym LSR. Dokumentami potwierdzającymi ten warunek będą wydruk z CEIDG oraz wypis z Krajowego Rejestru Sądowego. Zgodnie z wytycznymi szczegółowymi, wyżej wymienione warunki przyznania pomocy to warunki podmiotowe o charakterze ogólnym. Jednak zwracamy uwagę, że istnieje możliwość uszczegółowienia tego obszaru w ramach kryteriów wyboru operacji o charakterze dostępowym, których spełnienie warunkuje udzielenie wsparcia. Tego rodzaju działania pozostają w zakresie kompetencji lokalnej grupy działania (LGD) i wymagają uzgodnienia z samorządem województwa (SW).

- 10. W jaki sposób powinny być opracowane przez LGD kryteria wyboru operacji? Czy uprawniony organ przyjmuje pakiet kryteriów i przed naborami ustalamy które kryteria mają zastosowanie do danego naboru, czy też przyjmując kryteria powinniśmy określić jakie kryteria mają zastosowanie do określonych przedsięwzięć/celów?**

Zgodnie z ustawą RLKS, LGD każdorazowo przedkładając Regulamin naboru do Zatwierdzenia do SWM zamieszcza w nim pakiet kryteriów do tego konkretnego naboru w odniesieniu do 6.17, 6.22, 7.6 jest pakiet kryteriów obligatoryjnych i LGD może dodatkowo dodać swoje kryteria.

EFRR

- 1. Co z dostępnością obiektów finansowanych w ramach PS WPR np. place zabaw, siłownie zewnętrzne, czy one muszą być w pełni dostępne? Przykładem niech będą materiały stosowane jako podłoże do posadowienia urządzeń - czy może być trawnik/ piasek czy muszą być wykładziny/ płytki gumowe?**

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (dz.U.2019 poz. 1696).

- 2. Czy w ramach modernizacji budynku pod względem dostępności musi obligatoryjnie winda czy może być platforma schodowa?**

Powinien być zapewniony dostęp w taki sposób, aby osoba ze szczególnymi potrzebami mogła korzystać samodzielnie. -

- 3. Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność(RLKS) – komponent Wdrażanie LSR w pkt. IV.2.1 wskazują, iż pomoc przyznaje się jeżeli wnioskodawca od co najmniej roku poprzedzającego dzień złożenia WOPP posiada miejsce zamieszkania, siedzibę lub oddział (...) na obszarze wiejskim objętym LSR. LSR dla obszaru Doliny Karpia obejmuje dwa miasta: Zator oraz Kalwarię Zebrzydowską. Czy osoby/podmioty zamieszkałe/posiadające siedzibę na oddziale tych miast będą wyłączone z dotacji?**

Zgodnie z art. 5 Ustawy RLKS

Art. 5. 1. Wyboru LSR dokonuje się spośród LSR spełniających następujące warunki:

1) LSR zawiera elementy określone w art. 32 ust. 1 rozporządzenia 2021/1060, 2) obszar objęty LSR jest spójny przestrzennie oraz:

a) w przypadku gdy realizacja LSR ma być współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – jest zamieszkały nie mniej niż przez 30 tys. mieszkańców, nie licząc mieszkańców miast zamieszkałych przez więcej niż 20 tys. mieszkańców, a co najmniej dwie gminy spośród gmin objętych tym obszarem nie są miastami zamieszkanymi przez więcej niż 20 tys. mieszkańców,

b) w przypadku gdy realizacja LSR ma być współfinansowana wyłącznie ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus lub Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a jej obszarem objęte jest wyłącznie miasto lub część miasta – jest zamieszkany nie mniej niż przez 20 tys. mieszkańców,

c) w pozostałych przypadkach – obejmuje co najmniej dwie gminy i jest zamieszkany nie mniej niż przez 30 tys. mieszkańców,

Mając na uwadze, iż obszar LSR Stowarzyszenia Dolina Karpią obejmuje miasta Zator oraz Kalwarię Zebrzydowską (oba miasta spełniają warunki wskazane w art. 5 ust. 1 RLKS) osoby/podmioty zamieszkałe/posiadające siedzibę na oddziale tych miast mogą ubiegać się o dotację.

4. **Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR w pkt. IV.2.1.3 wskazują, iż pomoc w zakresie START gospodarstwo agroturystyczne, zagroda edukacyjna oraz gospodarstwo opiekuńcze przyznaje się jeżeli wnioskodawca jest rolnikiem, albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego. Czy wnioskodawca składając wniosek musi być objęty ubezpieczeniem w KRUS i z których zapisów to wynika? Jeżeli tak, czy będzie to weryfikowane tylko na dzień składania wniosku czy również w jakimś okresie go poprzedzającym?**

Odpowiedź ARiMR

Małe gospodarstwo rolne zgodnie z definicją z wytycznych szczegółowych jest to gospodarstwo, którego powierzchnia gruntów rolnych jest mniejsza od średniej wielkości powierzchni gruntów rolnych w kraju w 2023 r. wyrażona w ha fizycznych, a w przypadku województw gdzie średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym jest wyższa, za małe gospodarstwo przyjmuje się, gospodarstwo o powierzchni gruntów rolnych mniejszej niż średnia w tym województwie; określoną na podstawie informacji ogłaszanej przez Prezesa ARiMR na podstawie przepisów o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR) za rok 2023.

W przypadku zakresu rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw, pomoc przyznaje się jeżeli wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa. W przypadku rolnika albo małżonka rolnika nie jest wymagane ubezpieczenie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS).

W celu udokumentowania posiadania małego gospodarstwa należy przedstawić decyzję o przyznaniu płatności bezpośrednich, a w przypadku nieotrzymywania płatności bezpośrednich decyzje o należnym podatku od gruntów rolnych (z każdej gminy, w której złożona została informacja IR-1 o gruntach) oraz wszystkie umowy dzierżaw gruntów rolnych (jeśli rolnik takie posiada).

W przypadku małżonka rolnika należy przedstawić odpis skrócony lub pełny aktu małżeństwa wydawany przez Urząd Stanu Cywilnego oraz decyzję o przyznaniu płatności bezpośrednich dla małego gospodarstwa rolnego, której stroną jest rolnik.

Natomiast w przypadku domownika, należy zauważyć, że pojęcie to jest zdefiniowane w przepisach ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w związku z tym proponujemy, aby potwierdzeniem statusu domownika było podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników. W związku z tym domownik zobowiązany jest przedstawić zaświadczenie z KRUS o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu wydane na prośbę domownika, które ważne jest na dzień składania wniosku o przyznanie pomocy, zaświadczenie z KRUS wydane na prośbę rolnika potwierdzające, że jest on płatnikiem składek za domownika oraz decyzję o przyznaniu płatności bezpośrednich dla małego gospodarstwa rolnego, której stroną jest rolnik będący płatnikiem składek ubezpieczenia domownika.

Dokumenty powinny być aktualne na dzień składania wniosku o przyznanie pomocy, a warunki przyznania pomocy, które potwierdzają powinny być spełniane co najmniej do dnia przyznania pomocy.

5. Jaki jest okres związania z celem w przypadku operacji w zakresie START gospodarstwo agroturystyczne, zagroda edukacyjna oraz gospodarstwo opiekuńcze?

Zgodnie z wytycznymi podstawowymi, zobowiązania dotyczące związania z celem powinny być realizowane do dnia, w którym upłynie 5 lat od dnia wypłaty płatności końcowej. Dotyczy to zarówno zobowiązań określonych w wytycznych podstawowych jak i wytycznych szczegółowych, w odniesieniu do wszystkich wymienionych w pytaniu zakresów: start GA, start ZE oraz start GO, przy czym do okresu prowadzenia działalności, na którą została przyznana pomoc, nie wlicza się okresów jej zawieszenia.

Zgodnie z wytycznymi podstawowymi:

Umowa o przyznaniu pomocy zawiera postanowienia zobowiązujące beneficjenta do:

1) zapewnienia trwałości operacji (w przypadku realizacji operacji obejmujących inwestycje w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne) przez:

- a) niezaprzestanie działalności produkcyjnej,
- b) nieprzenoszenie prawa własności, posiadania rzeczy nabytych w związku z realizacją operacji, niedokonywanie zmiany sposobu ich wykorzystania,
- c) niedokonywanie istotnych zmian wpływających na charakter operacji – chyba że ARiMR albo SW wyrażą na to zgodę;

2) umożliwiania przeprowadzania kontroli związanych z przyznaną pomocą podmiotom upoważnionym do dokonywania takich czynności;

3) niezwłocznego informowania o planowanych albo zaistniałych zdarzeniach związanych ze zmianą sytuacji faktycznej lub prawnej beneficjenta, mogących mieć wpływ na realizację operacji zgodnie z postanowieniami umowy o przyznaniu pomocy, wypłatę pomocy lub spełnienie wymagań określonych w PS WPR i przepisach prawa powszechnie obowiązującego związanych z realizacją operacji;

4) przechowywania całości dokumentacji związanej z realizacją operacji;

5) udostępniania uprawnionym podmiotom informacji niezbędnych do monitorowania i ewaluacji PS WPR;

6) informowania i rozpowszechniania informacji o pomocy otrzymanej z EFRROW,

zgodnie z przepisami załącznika III do rozporządzenia 2022/129, jeśli dotyczy;
7) utrzymywania warunków, kontynuowania działań, z tytułu których przyznano mu punkty, kontynuowania operacji zgodnie z kryteriami, za które zostały przyznane punkty.

Zgodnie z wytycznymi szczegółowymi:

Dodatkowo w okresie związania celem beneficjent ww. działań zobowiązuje się w szczególności do:

- 1) utrzymania zrealizowanej inwestycji co najmniej w okresie 5 lat od dnia wypłaty pomocy
- 2) prowadzenia działalności, na którą została przyznana pomoc w okresie 5 lat od dnia wypłaty pomocy

W przypadku gdy pomoc przyznaje się w zakresach: start DG, start GA, start ZE, start GO, start KŁŻ, rozwój DG, rozwój GA, rozwój ZE, rozwój GO albo rozwój KŁŻ, beneficjent w okresie związania celem zobowiązuje się do:

- 1) prowadzenia ewidencji odpowiednio świadczonych usług lub sprzedaży produktów rolnych;
- 2) bieżącego informowania o świadczonych usługach i ich zakresie lub asortymencie poprzez ogólnodostępne środki przekazu;
- 3) informowania SW o realizacji biznesplanu, w ramach operacji, na którą została udzielona pomoc na 3 miesiące przed upływem ostatniego roku okresu związania celem.

W przypadku gdy pomoc przyznaje się w zakresie start GA albo rozwój GA, beneficjent w okresie związania celem zobowiązuje się do:

- 1) kontynuowania członkostwa w lokalnej, regionalnej lub ogólnopolskiej organizacji zrzeszającej kwaterodawców wiejskich;
- 2) poddania się inspekcjom kontrolnym prowadzonym przez PFTW „GG”.

W przypadku gdy pomoc przyznaje się w zakresie start ZE albo rozwój ZE, beneficjent w okresie związania celem zobowiązuje się do:

- 1) realizacji wybranych celów edukacyjnych, o których mowa w standardach OSZE;
- 2) kontynuowania członkostwa w Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych prowadzonej przez CDR O/ Kraków.

W przypadku gdy pomoc przyznaje się w zakresie start GO albo rozwój GO, beneficjent w okresie związania celem zobowiązuje się do kontynuacji realizacji programu agroteapii.

6. W jaki sposób będzie wypłacana dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej w formie ryczałtu? Czy będzie tak jak do tej pory, że część kwoty będzie wypłacana bezpośrednio po zawarciu umowy i zarejestrowaniu działalności gospodarczej, a reszta po zrealizowaniu operacji?

Zgodnie z Wytycznymi szczegółowymi w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)- komponent Wdrażanie LSR, pomoc w zakresie „start działalności gospodarczej” przyznaje się na operację, której realizacja nastąpi w jednym etapie i będzie wypłacana w formie ryczałtu, po spełnieniu wszystkich warunków przedmiotowych dla danego zakresu pomocy. Zatem całość wypłaty pomocy nastąpi po zrealizowaniu biznesplanu. Istnieje możliwość skorzystania z

wcześniejszego instrumentu wsparcia w postaci wyprzedzającego finansowania bądź zaliczki, jeśli Beneficjent wnioskował o jej wypłatę we wniosku o przyznaniu pomocy.

7. Czy w przypadku operacji komercyjnych, produkcyjnych, polegających na rozwijaniu działalności gospodarczej będzie obowiązek utworzenia co najmniej jednego miejsca pracy? Jeśli nie, to czy obowiązkowa jest realizacja wskaźnika rezultatu „Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR” w ramach przedsięwzięć na rozwijanie działalności gospodarczej?

Jeżeli do przedsięwzięcia jest przypisany wskaźnik rezultatu R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR utworzenie miejsca pracy jest obowiązkowe. Natomiast jeżeli do przedsięwzięcia, które realizuje operacja przypisany jest wskaźnik rezultatu R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się w biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR nie ma obowiązku tworzenia miejsca pracy. Należy jednak mieć na uwadze, iż brak obowiązku tworzenia miejsc pracy dotyczy przedsiębiorstw rolnych.

Z wytycznych podstawowych, ani z wytycznych szczegółowych nie wynika obowiązek utworzenia miejsca pracy w przypadku rozwoju działalności gospodarczej. Niemniej, w Planie Strategicznym dla wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR / Plan) ustanowiono, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115, zestaw wskaźników rezultatu, stosowanych do ustalenia i monitorowania realizacji celów.

Katalog wszystkich wskaźników rezultatu został określony w załączniku I do rozporządzenia 2021/2115. Dla potrzeb wdrażania interwencji LEADER zostało wybranych tylko 9. Jednym ze wskaźników dla inicjatywy LEADER jest wskaźnik rezultatu R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR. Zgodnie z „Katalogiem obowiązkowych wskaźników rezultatu PS WPR (do wyboru) z załącznika nr I do rozporządzenia 2021/2115 z wyjaśnieniami co do sposobu ich opracowania”, należy liczyć tylko faktycznie utworzone nowe miejsca pracy oraz miejsca pracy zabezpieczone (poprzez np. wsparcie odnowy pokoleń, które jest formą wsparcia dla tworzenia miejsc pracy). Odnosi się to do zatrudnienia w momencie uruchomienia projektu, tj. jeśli projekt polega na utworzeniu sklepu rolniczego, nie obejmuje zatrudnienia powstałego w fazie projektowania/budowy - konsultantów/architektów/budowniczych, ale zatrudnienie, które powstaje w momencie uruchomienia sklepu (kierownik, asystenci sprzedaży itp.).

Nie należy liczyć pracy wolontariackiej, ale uwzględnia się samozatrudnienie.

Wskaźnik liczony jest w przeliczeniu na pełne etaty; zatem w przypadku przekształcenia istniejącego zatrudnienia na pół etatu w zatrudnienie na cały etat, wartość wskaźnika wynosi 0,5. Gdy informacja ta nie jest dostępna rolnik jest rozliczany jako 1 pełny etat.

Aby policzyć jedno utworzone miejsce pracy w przeliczeniu na pełne etaty, czas trwania umowy powinien wynosić rok lub więcej (np. umowa na 6 miesięcy przy 100% to 0,5).

Wskaźnik ten obejmuje miejsca pracy utworzone dzięki wsparciu z planów strategicznych WPR, które obejmuje miejsca pracy utworzone w sektorze rolnym oraz zatrudnienie pozarolnicze na obszarach wiejskich.

Zdaniem SWM obowiązek stosowania ww. wskaźnika będzie miał miejsce w odniesieniu do wszystkich Lokalnych Grup Działania w ramach realizacji inicjatywy LEADER, a tym samym obowiązkowe będzie utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy. Dodatkowo zgodnie z wytycznymi szczegółowymi rekomenduje się LGD zastosowanie co najmniej dwóch kryteriów wyboru operacji o charakterze rankingującym m.in. zapewniających tworzenie nowych miejsc pracy oraz zatrudnienie na nich pracowników, jeżeli taką deklarację złożył wnioskodawca w celu uzyskania dodatkowych punktów za spełnienie kryteriów wyboru. Kryteria wyboru operacji muszą być logicznie powiązane ze stwierdzonymi potrzebami, określonymi celami oraz przyjętymi wskaźnikami rezultatu. W związku z powyższym zastosowanie ww. kryterium będzie zależne od zapisów zamieszczonych w Lokalnych Strategiach Rozwoju poszczególnych Lokalnych Grup Działania.

8. Ile środków będzie zabierane z budżetu LSR w przypadku operacji realizowanych przez JSFP? 75%? czy tak jak było w okresie 2014 – 2020 100% kosztów kwalifikowalnych?

Z budżetu LGD będzie zabierane 100% kosztów kwalifikowalnych.

9. Co z zakupem samochodu (otwarcie/rozwój) oraz pojazdów budowlanych, lawet itd.? Jaki procent dofinansowania można na nie przeznaczyć?

Zgodnie z wytycznymi podstawowymi do kosztów niekwalifikowalnych należą m.in. koszty zakupu używanych maszyn, urządzeń, wyposażenia, w tym również ich instalacji, z wyłączeniem eksponatów w I.13.1 w ramach operacji dotyczących dziedzictwa kulturowego oraz koszty zakupu samochodów osobowych. W związku z powyższym kosztami kwalifikowalnymi będą koszty zakupu nowych maszyn, urządzeń, wyposażenia, a także koszt zakupu samochodów ciężarowych.

W wytycznych podstawowych ani w wytycznych szczegółowych nie zostały zawarte ograniczenia dotyczące % udziału kosztów zakupu maszyn czy samochodów ciężarowych w stosunku do pozostałych kosztów kwalifikowalnych.

10. Czy wnioskodawców będzie obowiązywał tryb konkurencyjny?

Nie, w ramach EFRROW nie obowiązuje tryb konkurencyjny. JSFP obowiązuje prawo zamówień publicznych.

11. Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej: - czy emeryt może założyć działalność gospodarczą i jakie ma zobowiązania w zakresie zgłoszenia do ubezpieczenia?

Przepisy Wytycznej szczegółowej w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)- komponent Wdrażanie LSR nie wykluczają możliwości przyznawania pomocy Beneficjentowi posiadającemu status „emeryta”. Jako emeryt prowadzący działalność gospodarczą, podobnie jak przedsiębiorca zobowiązany jest do zgłoszenia działalności do ubezpieczeń zgodnie z obowiązującym przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych. Z uwagi na ustalone prawo do emerytury Beneficjent podejmujący pozarolniczą działalność gospodarczą może skorzystać ze zwolnienia w opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne.

12. Rozwój działalności gospodarczej: - czy w ramach rozwoju firmy która prowadzi obecnie firmę pod kodem PKD np. związanym z branżą budowlaną możliwe jest pozyskanie dofinansowania rozwój firmy w ramach innego kodu PKD np. poprzez świadczenie usług noclegowych. Na jaki moment konieczny będzie wpis dodatkowego kodu w katalog kodów PKD firmy – czy tak jak do tej pory – na moment wniosku o płatność? Firma musi wykonywać działalność gospodarczą przez ponad 365 dni, czy weryfikowany będzie kod PKD, pod którym prowadzona będzie ta działalność, czy też nie będzie to miało znaczenia i będzie możliwa wyżej opisana sytuacja – rozwój firmy budowlanej poprzez świadczenie usług noclegowych.

Zgodnie z Regulaminem konkursu na wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność LGD w LSR powinny zostać zaplanowane konkretne rodzaje działalności gospodarczej, które będą mogły otrzymać dofinansowanie. Mając powyższe na uwadze, w pierwszej kolejności wskazany kod PKD musi być zgodny z kodami wskazanymi w LSR, które mogą otrzymać dofinansowanie.

W wytycznych podstawowych, ani wytycznych szczegółowych nie zostały zawarte warunki rozwoju działalności gospodarczej odnoszące się do kodów PKD. W opinii SWM zakres rozwijanej operacji nie musi być związany z zakresem dotychczas wykonywanej działalności. W przypadku, gdy działalność będzie rozwijana o nowy zakres konieczne będzie dodanie nowego wpisu w CEIDG, tożsamego z kodem PKD wskazanym we wniosku o przyznanie pomocy. Sprawdzenie czy beneficjent prowadzi działalność gospodarczą w oparciu o wskazany we wniosku kod PKD, nastąpi najpóźniej na etapie oceny wniosku o płatność końcową.

13. Start/rozwój gospodarstw agroturystycznych:

✓ **Czy będzie weryfikowane jak długo trzeba być rolnikiem(małżonkiem, domownikiem) i jak długo trzeba być rolnikiem w danej lokalizacji gospodarstwa na obszarze LSR**

Na podstawie dokumentu Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność(RLKS) – komponent Wdrażanie LSR, rozdział IV.2.1 Dodatkowe warunki podmiotowe obowiązujące dla poszczególnych zakresów wsparcia.

W zakresie start GA (tworzenie gospodarstw agroturystycznych) pomoc przyznaje się, jeżeli:

- 1) wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego,
- 2) wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc na działalność tego samego rodzaju w zakresach: start GA w ramach PS WPR.

W zakresie rozwój GA (rozwijanie gospodarstw agroturystycznych) pomoc przyznaje się, jeżeli:

- 1) wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego,
- 2) wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc na rozwój GA, w ramach PS WPR,
- 3) upłynęło co najmniej 2 lata od dnia wypłaty pomocy na operację na start GA, w ramach PS WPR,

4) wnioskodawca wykaże, że w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia WOPP

wykonywał łącznie co najmniej przez 365 dni działalność, o której mowa art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo przedsiębiorców, potwierdzoną wpisem do gminnej ewidencji innych obiektów hotelarskich zgodnie z art. 39 ust. 3 ustawy o usługach hotelarskich.

Pomoc przyznaje się, jeżeli wnioskodawca co najmniej od roku poprzedzającego dzień złożenia WOPP:

1) posiada miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim objętym LSR lub miejsce wykonywania działalności gospodarczej oznaczone adresem wpisanym do CEIDG na obszarze wiejskim objętym LSR lub miejsce wykonywania działalności w ramach pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze wiejskim objętym LSR – w przypadku wnioskodawcy będącego osobą fizyczną,

2) posiada siedzibę lub oddział, które znajdują się na obszarze wiejskim objętym LSR

– w przypadku wnioskodawcy będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną.

✓ **Czy wnioskodawcą może być rolnik zatrudniony na podstawie umowy o pracę,**

Wykonywanie pracy na podstawie umowy o pracę wiąże się z objęciem takiej osoby obowiązkowym ubezpieczeniem ZUS, wynikiem czego jest utrata uprawnień w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Osoba, która uprawia gospodarstwo rolne, co do zasady jest objęta ubezpieczeniem rolniczym (KRUS). Jednak dzieje się tak, gdy rolnik nie ma dodatkowych umów lub nie pozostaje w innych stosunkach prawnych wywołujących obowiązek ubezpieczenia w ZUS-ie. Zwykle wykonywanie działalności stanowiącej tytuł do ubezpieczeń w ZUS-ie wyklucza rolnika z ubezpieczenia w KRUS-ie, jednak istnieją wyjątki od tej zasady.

Jedynym dozwolonym przypadkiem, który nie spowoduje tak negatywnych konsekwencji dla rolnika podejmującego pracę, jak utrata świadczeń w KRUS-ie, jest zatrudnienie na podstawie umowy zlecenie. Jednakże oprócz tego należy spełnić jeszcze jeden konieczny warunek – wysokość przychodu zleciobiorcy-rolnika nie może przekroczyć kwoty równej minimalnemu wynagrodzeniu za pracę.

Reasumując zatrudnienie na podstawie umowy o pracę skutkuje wyłączeniem spod ubezpieczenia społecznego w KRUS-ie i objęciem ubezpieczeniem w ZUS-ie. Inaczej jest w przypadku zawarcia umowy zlecenia – tu po spełnieniu warunków można pozostać ubezpieczonym w KRUS-ie.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników Art. 5a. [Prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej] Rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełnia jednocześnie następujące warunki: 1) złoży w Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy

przy tej działalności;2) jednocześnie nadal prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego, lub w dziale specjalnym; 3) nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym;4) nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych;5) kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekracza kwoty 4358 zł.

✓ **Czy możliwe jest bycie ubezpieczonym w ZUS, jeśli posiada się gospodarstwo rolne**

Tak jest możliwe bycie ubezpieczonym w ZUS, jeśli posiada się gospodarstwo rolne.

Rolnik spełniający wymienione warunki, może prowadzić działalność i odprowadzać składki do KRUS-u. Musi jednak pamiętać o tym, aby po rozliczeniu roku podatkowego, do 31 maja każdego roku, złożyć w KRUS-ie zaświadczenie z urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku za poprzedni rok. Jeśli kwota podatku przekroczy roczną kwotę graniczną lub termin, w którym należy złożyć zaświadczenie zostanie przekroczony, ubezpieczenie ustanie z dniem, od którego zainteresowany zobowiązany był złożyć zaświadczenie.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników art. 5b. 1. Ustawy o ubezpieczeniu rolników- Rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, został objęty innym ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1230, 1429, 1672 i 1941), lub powołania do rady nadzorczej, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie wykonywania umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, lub pełnienia funkcji w radzie nadzorczej, pomimo objęcia go z tego tytułu innym ubezpieczeniem społecznym, jeżeli przychód osiągany z tego tytułu w rozliczeniu miesięcznym nie przekracza kwoty równej minimalnemu wynagrodzeniu za pracę, ustalonemu na podstawie odrębnych przepisów.

✓ **Czy Wnioskodawcą może być rolnik, ,który pozyskał przysługujące rolnikom dotacje np., na zmodernizowanie budynku, środki w ramach czystego powietrza,**

Wytoczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność(RLKS) – komponent Wdrażanie LSR rozdział IV.2.1 Dodatkowe warunki podmiotowe obowiązujące dla poszczególnych zakresów wsparcia wskazują iż: W zakresie start GA pomoc przyznaje się, jeżeli: Wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego, Wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc na działalność tego samego rodzaju w zakresie: Start GA w ramach PS WPR. W zakresie rozwój GA pomoc przyznaje się, jeżeli: Wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego, Wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc odpowiednio na rozwój GA, w ramach PS WPR, upłynęło co najmniej 2 lata od dnia wypłaty pomocy na operację na start GA w ramach PS WPR, Zgodnie z powyższym nie ma zastrzeżeń, aby Wnioskodawca

będący rolnikiem, który pozyskał przysługujące dotacje dla rolników np. na zmodernizowanie budynku, środki w ramach czystego powietrza starał się o przyznanie pomocy w ww. zakresie. Należy pamiętać iż w ramach Funduszy Europejskich nie jest możliwe podwójne finansowanie wydatków. Zakaz podwójnego finansowania wydatków wynika m.in. z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. (art. 37 ust. 7-9 oraz art. 65 ust. 11). Przedmiotowe zapisy informują o tym, że podwójne finansowanie dotyczy sytuacji, gdy ten sam wydatek w części lub w całości zostanie sfinansowany ze środków pochodzących z co najmniej jednego funduszu, programu, instrumentu, czy inicjatywy wspieranej przez unijny budżet.

- ✓ **Wnioskodawca prowadzi gospodarstwo rolne w 3 miejscowościach A, B i C, działki nie są więc zlokalizowane obok siebie. Łączna powierzchnia gospodarstwa jest mniejsza niż 11,42 ha. Zabudowania gospodarskie znajdują się w miejscowości A, natomiast Wnioskodawca chciałby wybudować budynek w miejscowości B, w którym chciałby świadczyć usługi agroturystyki – czy taka sytuacja jest dopuszczalna?**

Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR rozdział IV.3 Warunki przedmiotowe wskazują iż:

W przypadku gdy operacja jest inwestycją trwale związaną z nieruchomością, pomoc przyznaje się, jeżeli jest realizowana:

1) na obszarze objętym LSR;

2) na nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub do której wnioskodawca posiada tytuł prawny do dysponowania na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na operację, okres realizacji operacji oraz okres związania celem. Należy jednakże pamiętać, iż GA muszą spełniać wymogi określone w standardach przez Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa gościnne”. Wydaje się, że powinno być to w miejscu prowadzenia działalności gospodarczej.

- ✓ **Czy uprawy/hodowla mają być określonej ilości/wielkości czy ich powierzchnia nie ma znaczenia?**

Zgodnie z Wytycznymi szczegółowymi w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR, rozdziałem III. Informacje ogólne, punktem 5, ppkt.2 Pomoc przyznaje się w następujących zakresach wsparcia:

Rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych poprzez Start GA i rozwój GA, przy czym za małe gospodarstwo rolne uznaje się gospodarstwo, którego powierzchnia gruntów rolnych jest mniejsza od średniej wielkości powierzchni gruntów rolnych w kraju w 2023 r, wyrażona w ha fizycznych, a w przypadku województw gdzie średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym jest wyższa za małe gospodarstwo przyjmuje się, gospodarstwo o powierzchni gruntów rolnych mniejszej niż średnia w tym województwie; określoną na podstawie informacji ogłaszanej przez Prezesa ARiMR na podstawie przepisów o PS WPR za rok 2023. W województwie

małopolskim za małe gospodarstwo rolne przyjmuje się gospodarstwo, którego powierzchnia jest mniejsza niż 11,42 ha.

- ✓ **Czy Wnioskodawca który ma swoje gospodarstwo rolne w miejscowości A może prowadzić agroturystykę u rodziców którzy posiadają gospodarstwo rolne w miejscowości B**

Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR rozdział IV.3 Warunki przedmiotowe wskazują iż:

W przypadku gdy operacja jest inwestycją trwale związaną z nieruchomością, pomoc przyznaje się, jeżeli jest realizowana:

- 1) na obszarze objętym LSR;
- 2) na nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub do której wnioskodawca posiada tytuł prawny do dysponowania na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na operację, okres realizacji operacji oraz okres związania celem.

Mając na uwadze powyższe jeżeli Wnioskodawca będzie posiadał tytuł prawny do dysponowania nieruchomością (dzierżawa, najem) na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na daną operację oraz przez okres realizacji operacji i okres związania celem to może prowadzić agroturystykę u rodziców, którzy posiadają gospodarstwo rolne w miejscowości B.

Należy jednak pamiętać, iż zgodnie z przepisami unijnymi, zakazane jest dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów, w odniesieniu, do których stwierdzono, że sztucznie stworzyli warunki, aby uzyskać korzyści sprzeczne z celami systemu wsparcia.

- ✓ **Czy w gospodarstwie muszą być fizycznie prowadzone uprawy roślin czy też hodowla zwierząt, czy np. posiadanie w gospodarstwie łąk i ich regularne koszenie bez prowadzenia jakiegokolwiek dodatkowej uprawy roślin będzie uznane za spełnienie warunku**

Art. 4 ust.2 i 3 ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 wskazuje, iż:

Działalność rolniczą definiuje się w taki sposób, aby oznaczała działalność umożliwiającą przyczynianie się do dostarczania dóbr prywatnych i publicznych poprzez co najmniej jedno z poniższych działań:

a) wytwarzanie produktów rolnych obejmujące działania takie jak chów zwierząt lub uprawa, w tym w drodze użytkowania torfowisk - przy czym produkty rolne oznaczają produkty wymienione w załączniku I do TFUE, z wyjątkiem produktów rybołówstwa - a także bawełnę i zagajniki o krótkiej rotacji;

b) utrzymywanie użytków rolnych w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy, bez konieczności podejmowania działań przygotowawczych

wykraczających poza użycie zwykłych metod rolniczych i zwykłego sprzętu rolniczego.

Użytek rolny definiuje się w taki sposób, aby oznaczał użytek, w którego skład wchodziły grunty orne, uprawy trwałe i trwałe użytki zielone, również w przypadku gdy stanowią one systemy rolno-leśne na danym obszarze. Państwa członkowskie doprecyzowują terminy "grunty orne", "uprawy trwałe" i "trwałe użytki zielone" z zachowaniem następujących elementów:

a) grunty orne oznaczają grunty uprawiane w celu produkcji roślinnej lub obszary dostępne do produkcji roślinnej, ale ugorowane; ponadto obejmują one - w okresie, w którym ma zastosowanie dane zobowiązanie - grunty uprawiane w celu produkcji roślinnej lub obszary dostępne do produkcji roślinnej, ale ugorowane, które są odłogowane zgodnie z art. 31 lub 70 niniejszego rozporządzenia lub z art. 22, 23 lub 24 rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999 36, lub art. 39 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 37, lub art. 28 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 38 ;

b) uprawy trwałe oznaczają uprawy niepodlegające zmianowaniu upraw, inne niż trwałe użytki zielone i pastwiska trwałe, które zajmują grunty przez okres pięciu lat lub dłużej i dają powtarzające się plony, w tym szkółki i zagajniki o krótkiej rotacji;

c) trwałe użytki zielone i pastwiska trwałe (zwane łącznie "trwałymi użytkami zielonymi") oznaczają grunty, które są wykorzystywane do uprawy traw lub innych zielnych roślin pastewnych rozsiewających się naturalnie (samosiewnych) lub uprawianych (wysiewanych) i które nie były objęte zmianowaniem upraw danego gospodarstwa przez okres co najmniej pięciu lat, oraz - w przypadku gdy państwa członkowskie tak postanowią - nie były zaorane, uprawiane, ani ponownie obsiane innymi rodzajami traw lub innymi zielnymi roślinami pastewnymi przez okres co najmniej pięciu lat. Mogą one obejmować inne gatunki, takie jak krzewy lub drzewa, które nadają się do wypasu, a także - w przypadku gdy państwa członkowskie tak postanowią - inne gatunki, takie jak krzewy lub drzewa, które służą do wytwarzania paszy dla zwierząt, pod warunkiem że zachowano przewagę traw i innych zielnych roślin pastewnych. Należy jednakże pamiętać, iż gospodarstwo musi podlegać kategoryzacji i spełniać wymogi.

- ✓ **Czy Wnioskodawcą może być osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, która obecnie nie opłaca KRUS, pole dzierżawi siostra, Pani posiada gospodarstwo rolne z domem (posiada łąki), jednak chciałaby wybudować budynek do 35 m2, w którym mogłaby prowadzić agroturystykę**

Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR rozdział IV.3 Warunki przedmiotowe wskazują iż:

W zakresie start GA pomoc przyznaje się, jeżeli: 1) wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego, 2) wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc na działalność tego samego rodzaju w zakresie start GA w ramach PS WPR. Za rolnika w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników uważa się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkujejącą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia.

Wytyczne podstawowe w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, rozdział VIII.2. Koszty niekwalifikowalne wskazują, iż: w zakresie inwestycji realizowanych w ramach art. 73 i art. 77 rozporządzenia 2021/2115, z wyłączeniem I.13.2, finansowanych w formie dotacji za inwestycje nie kwalifikujące się do przyznania pomocy uznaje się m.in. koszty remontu budynków lub budowli, jeśli nie jest on połączony z ich modernizacją.

- ✓ **Mąż prowadzi agroturystykę i chciałby się ubiegać o środki na rozwój gospodarstwa agroturystycznego, żona prowadzi naukę jazdy konnej i chciałaby się ubiegać o środki na założenie zagrody edukacyjnej**

Odpowiedź ARiMR

Istnieje możliwość ubiegania się przez dwóch wnioskodawców o pomoc na realizację operacji zlokalizowanych w jednym gospodarstwie. W przykładzie podanym przez samorząd województwa małopolskiego operacje w zakresie rozwój gospodarstw agroturystycznych (GA) oraz start zagrody edukacyjnej (ZE) byłyby komplementarne w stosunku do siebie, dzięki czemu można byłoby uzyskać efekt synergii. Takie operacje mogą stanowić wartość dodaną dla obszaru objętego daną LSR.

14. Start zagród edukacyjnych:

- ✓ **Czy beneficjent w ramach start ZE musi utworzyć miejsce pracy skoro musi zgłosić się do CEiDG**

Zgodnie z zapisami Wytycznych szczegółowych w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), w zakresie start ZE pomoc wypłaca się, jeżeli beneficjent:

- 1) dokonał zgłoszenia do CEiDG
- 2) udokumentował przystąpienie do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych prowadzonej przez CDR O/Kraków nie później niż w dniu złożenia WOP.

Dodatkowe kryteria wyboru operacji ustala LGD. Zgodnie z wytycznymi szczegółowymi rekomenduje się LGD zastosowanie co najmniej dwóch kryteriów wyboru operacji o charakterze rankingującym m.in. zapewniających tworzenie nowych miejsc pracy oraz zatrudnienie na nich pracowników, jeżeli taką deklarację złożył wnioskodawca w celu uzyskania dodatkowych punktów za spełnienie kryteriów wyboru. Zobowiązanie do realizacji tych deklaracji przez beneficjenta zawierała będzie umowa o przyznaniu pomocy w przypadku ustalenia przez LGD rankingujących kryteriów wyboru o charakterze deklaratywnym oraz złożenia przez wnioskodawcę deklaracji realizacji czynności ocenianych tymi kryteriami

- ✓ **Czy analogicznie w ramach ubiegania się o środki na rozwój ZE powinien już prowadzić zagrodę edukacyjną zgłoszoną w CEiDG czy też KRUS**

Zgodnie z zapisami wytycznych szczegółowych w zakresie rozwój ZE pomoc przyznaje się, jeżeli m.in. udokumentowano, iż ZE jest zarejestrowane w Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych (OSZE). Ponadto w zakresach rozwój ZE albo rozwój GO pomoc przyznaje się, jeżeli wnioskodawca w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia WOPP wykonywał tę działalność łącznie co najmniej przez 365 dni. Z powyższego wynika, że aby ubiegać się o pomoc na

rozwój ZE wnioskodawca powinien dotychczas prowadzić już zagrodę edukacyjną wpisaną do OSZE.

W interwencji I.13.1 PS WPR komponent Wdrażanie LSR zakres nr 2 tj. rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych poprzez m.in. rozwój ZE dotyczy mieszkańca wsi posiadającego gospodarstwo rolne, w którym prowadzona jest działalność rolnicza. Należy zaznaczyć, że dla osób prowadzących podstawową działalność w postaci gospodarstwa rolnego, wszelkie dodatkowe usługi świadczone odpłatnie zakwalifikowane są w przepisach prawnych jako „pozarolnicza działalność gospodarcza”. W związku z powyższym prowadzenie działalności zarobkowej związanej z udostępnianiem gospodarstwa dla celów edukacyjnych w ramach ZE będzie podlegało ogólnym przepisom o działalności gospodarczej oraz konieczności zgłoszenia do CEiDG. Podmiot będzie musiał spełniać obowiązki zawarte w przepisach Prawa przedsiębiorców (Dz. U. 2024 poz. 236 z późn. zm.) oraz wynikające z innych aktów prawnych, które posługują się pojęciami „działalności gospodarczej” i „przedsiębiorcy”.

Jednym z obowiązków osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą zarejestrowaną w CEiDG jest konieczność opłacania składek ubezpieczenia społecznego (ZUS), określonych przepisami ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2024 poz. 497 z późn. zm.) dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. W przypadku gospodarstw rolnych istnieje możliwość prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej i pozostawania w ubezpieczeniu KRUS na warunkach określonych art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2024 poz. 90 z późn. zm.). Możliwość taka dotyczy rolników lub domowników podlegających ubezpieczeniu rolniczemu nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata z mocy ustawy i w pełnym zakresie, jednocześnie nadal prowadzących działalność rolniczą lub pracujących w gospodarstwie rolnym obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, nie są pracownikami i nie pozostają w stosunku służbowym, nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, którzy złożą w KRUS w ciągu 14 dni od rozpoczęcia pozarolniczej działalności gospodarczej odpowiednie oświadczenie o kontynuowaniu ubezpieczenia. Jednocześnie kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie może przekraczać kwoty granicznej, która w 2024 roku wynosi 4358 zł (kwota graniczna podlega corocznej waloryzacji i jest ogłaszana w formie obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Chcąc prowadzić działalność gospodarczą opłacając składki w KRUS w latach kolejnych należy co roku składać oświadczenie o chęci kontynuowania ubezpieczenia oraz nieprzekroczeniu kwoty granicznej podatku należnego za rok poprzedni.

- 15. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego polskiej wsi: czy w ramach niniejszego zakresu możliwa będzie realizacja projektu w zakresie utworzenia (budowy) ośrodka rehabilitacji dzikich zwierząt. W ośrodku znajdowałyby się głównie ranne lub chore zwierzęta, które można byłoby zobaczyć. W ośrodku takim mogłaby się znajdować placówka badawcza, ośrodek edukacji przyrodniczej. Ośrodek mógłby także stanowić azyl dla gatunków obcych, mogłaby być również prowadzona reintrodukcja gatunków, które wyginęły w naturze poprzez odnowienie gatunku.**

Odpowiedź ARiMR

Dziedzictwo przyrodnicze są to elementy przyrody m.in. dziko występujące rośliny, zwierzęta i grzyby, rośliny, zwierzęta i grzyby objęte ochroną gatunkową, siedliska przyrodnicze, twory przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalne szczątki roślin i zwierząt, uznane przez lokalną grupę działania (LGD) za ważne dla społeczeństwa z danego obszaru oraz warte zachowania dla następnych pokoleń, w szczególności objęte jedną z form ochrony (np. parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000). Warunkiem przyznania pomocy w zakresie „Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi” jest wykazanie, iż operacja będzie realizowana na obszarze objętym formą ochrony przyrody lub dotyczy pomnika przyrody. Ponadto, MRiRW informuje, że nie zajmuje stanowiska w indywidualnych przypadkach, a takim wydaje się przypadek opisany w piśmie samorządu województwa małopolskiego.

16. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej – czy wiadomo coś więcej jakiego rodzaju projekty mogą być realizowane w ramach tego zakresu.

Odpowiedź ARiMR

Mała infrastruktura publiczna” zostało zdefiniowane w PS WPR. Pod pojęciem tym kryją się wszystkie operacje niekomercyjne, których koszty całkowite nie przekraczają 1 mln euro. Może to być infrastruktura kulturalna, turystyczna, rekreacyjna lub sportowa. Może to być jeden większy obiekt lub zbiór mniejszych obiektów infrastruktury pod warunkiem, że koszty całkowite operacji nie przekroczą 1 mln euro. Dodatkowo, warunkiem obowiązującym we wszystkich zakresach pomocy, jest warunek o nieprzyznawaniu pomocy na operacje obejmujące budowę lub modernizację dróg w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, oraz operacje dotyczące świadczenia usług rolniczych.

17. Z Wytycznych nie wynika obowiązek zgłaszania się do ubezpieczeń ZUS dla Beneficjentów pomocy na Start DG w sytuacji gdy już objęci są ubezpieczeniem z tyt. zatrudnienia na umowę o pracę. Prosimy o potwierdzenie, że takiego obowiązku nie będzie.

Brak jest obligatoryjnego obowiązku zgłaszania się do ubezpieczeń ZUS Beneficjentów pomocy na Start DG, w sytuacji gdy są oni już objęci ubezpieczeniem z tyt. zatrudnienia na umowę o pracę. W przypadku zbiegu tytułów do ubezpieczeń Beneficjent może skorzystać ze zwolnienia w opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne, bądź zdecydować się na dobrowolne objęcie ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym. Nie ma natomiast obowiązku zgłaszania się do ubezpieczenia chorobowego oraz do Funduszu Pracy.

18. W związku z Zapisem w Wytycznych szczegółowych (...) : „W zakresie włączenia społecznego seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji pomoc na operację inwestycyjną przyznaje się podmiotom świadczącym usługi na rzecz grup osób wymagających włączenia w ramach swoich zadań statutowych albo ustawowych, w szczególności organizjom

pozarządowym lub instytucjom kultury” prosimy o wyjaśnienie pojęcia zakresu rzeczowego „operacja inwestycyjna”.

Operacja inwestycyjna to operacja, która obejmuje swoim zakresem koszty związane z realizowaną inwestycją, tj. koszty nabycia składników majątkowych, w tym praw majątkowych (np. licencji, znaków towarowych, patentów), nadających się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone na potrzeby jednostki wykonującej swoje zadania statutowe albo ustawowe, służące włączeniu społecznemu seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji.

- 19. Czy zapis Wytycznych szczegółowych „osiągnięcie co najmniej 30% docelowego zakładanego w biznesplanie ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie pełny rok obrachunkowy od dnia wypłaty pomocy” oznacza, że do tego okresu wlicza się pełen rok kalendarzowy plus ewentualne miesiące z roku „niepełnego”? Przykładowo: wypłata nastąpi w marcu 2027. 30% obrotu należy wykazać za okres od kwietnia 2027 do grudnia 2028 czy od kwietnia 2027 do marca 2028? A może od stycznia 2028 do grudnia 2028? – FE-IX**

W zakresie rozwój DG pomoc przyznaje się, jeżeli operacja zakłada osiągnięcie co najmniej 30% docelowego zakładanego w biznesplanie ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług do dnia, w którym upłynie pełny rok obrachunkowy od dnia wypłaty pomocy. Zatem oznacza to, iż w przypadku wypłaty pomocy w marcu 2027, 30% obrotu należy wykazać za okres od marca 2027 do marca 2028.

- 20. Z wytycznych szczegółowych: „W przypadku nieuwzględnienia w oddzielnym systemie rachunkowości zdarzenia powodującego poniesienie kosztów albo gdy do jego identyfikacji nie wykorzystano odpowiedniego kodu rachunkowego w przypadku operacji finansowanych w formie płatności ryczałtowych kwotę pomocy przysługującą do wypłaty pomniejsza się o 10%.” Czy całość tego zapisu dotyczy premii na start DG?**

Warunek wypłaty pomocy dotyczący prowadzenia oddzielnego systemu rachunkowości lub korzystania z odpowiedniego kodu rachunkowego dla wszystkich transakcji związanych z realizacją operacji w ramach prowadzonych ksiąg rachunkowych, lub prowadzenia zestawienia faktur/równoważnych dokumentów księgowych (gdy Beneficjent nie był zobowiązany do prowadzenia ksiąg rachunkowych) będzie obowiązkowy dla wszystkich typów operacji objętych PSWPR. Powyższe wynika z warunków wypłaty pomocy określonych w Wytycznych podstawowych w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, a stosowne zapisy zostaną określone we wzorach umów o przyznaniu pomocy dla poszczególnych interwencji.

- 21. Jednoosobowa działalność gospodarcza nie ma obowiązku prowadzenia pełnej księgowości o jakim więc oddzielnym systemie rachunkowym lub kodzie rachunkowym jest tu mowa? Czy Beneficjenci zostaną zmuszeni do prowadzenia pełnej księgowości?**

W przypadku Beneficjentów nie zobowiązanych na podstawie aktualnych przepisów do prowadzenia ksiąg rachunkowych i sporządzania sprawozdania finansowego zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o rachunkowości przez „oddzielny system rachunkowości albo odpowiedni kod rachunkowy” należy rozumieć zestawienie faktur lub równoważnych dokumentów księgowych.

22. Zakres: Poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności

IV.3.2. Dodatkowe warunki przedmiotowe dla poszczególnych zakresów wsparcia

12 .W zakresie poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności pomoc przyznaje się, jeżeli operacja:

- 1) nie obejmuje inwestycji infrastrukturalnych**
- 2) zakłada, iż efekty operacji będą służyły zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej, a ewentualne obiekty infrastruktury powstające w ramach tych operacji będą ogólnodostępne**

Pytanie:

Jakie przykładowe zadania będą możliwe do zrealizowania i czy będzie można realizować w ramach tego zakresu zadania infrastrukturalne czy nie?

Odpowiedź ARiMR

Zakres „Poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji produkcyjnych (zakresy 1-3)” zakłada, iż efekty operacji będą służyły zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej, a ewentualne obiekty infrastruktury powstające w ramach tych operacji będą ogólnodostępne. W ramach tego zakresu możliwe będą do realizacji np. inwestycje polegające na wyposażeniu istniejącego już obiektu infrastruktury (np. świetlicy, przedszkola, boiska) lub inwestycje w obiekty infrastruktury ogólnodostępnej takie jak np. ławki, piaskownice, huśtawki, drabinki, śmietniki.

23. Zakres: Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej

14.W zakresie poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej pomoc przyznaje się, jeżeli:

- 1) operacja służy zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej;**
- 2) infrastruktura będąca efektem tej inwestycji jest ogólnodostępna i niekomercyjna lub obejmuje obiekty użyteczności publicznej;**
- 3) koszty całkowite operacji nie przekraczają 1 mln euro.**

Pytanie:

- ✓ **Czy jest w tym zakresie otwarty katalog możliwych do realizacji zadań (infrastruktura kulturalna, turystyczna, rekreacyjna, sportowa?)**
- ✓ **Jakie obiekty małej infrastruktury mogą być dofinansowane ? Czy może być to jeden większy obiekt ? czy jedynie zbiór małych obiektów infrastruktury ?**

Odpowiedź ARiMR

Inwestycja infrastrukturalna to taka inwestycja, w wyniku której powstaje obiekt infrastruktury. Inwestycje te zostały objęte zakresem „Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej”. Pojęcie „mała infrastruktura publiczna” zostało zdefiniowane w PS WPR. Pod pojęciem tym kryją się wszystkie operacje niekomercyjne, których koszty całkowite nie przekraczają 1 mln euro. Może to być infrastruktura kulturalna, turystyczna, rekreacyjna lub sportowa. Może to być jeden

większy obiekt lub zbiór mniejszych obiektów infrastruktury pod warunkiem, że koszty całkowite operacji nie przekroczą 1 mln euro. Dodatkowo, warunkiem obowiązującym we wszystkich zakresach pomocy, jest warunek o nieprzyznawaniu pomocy na operacje obejmujące budowę lub modernizację dróg w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, oraz operacje dotyczące świadczenia usług rolniczych.

24. Czy Wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie musi spełniać warunki dostępności? Czy siedziba Wnioskodawcy ma być dostępna? Czy miejsce realizacji operacji ma być dostępne?

Miejsce realizacji powinno być dostępne, jeżeli przyjmujemy klientów.

25. Czy każdy realizowany projekt musi spełniać warunki dostępności? Np. w ramach rozwoju działalności gospodarczej powstaje obiekt noclegowy, to czy ten obiekt noclegowy musi być z dostępem? Kolejny przykład, to w ramach ochrony i opieki nad zabytkami wykonujemy renowacje w kościele, czy w takim wypadku kościół musi spełniać warunki dostępności?

Tak.

26. Czy dopuszczalne jest w rozwoju działalności gospodarczej, że całkowity koszt operacji wynosi 4 mln zł, a dofinansowanie stanowi tylko 200 000 zł?

Tak, brak ograniczeń w powyższym zakresie.

27. Czy osoba fizyczna która jest ubezpieczona w KRUS-ie może otworzyć działalność gospodarczą/rozвивać działalność i nadal pozostawać ubezpieczonym w KRUS-ie? Czy musi zrezygnować z tego ubezpieczenia i przejść na ZUS?

W zakresie start DG pomoc przyznaje się, jeżeli operacja zakłada podjęcie we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy Prawo przedsiębiorców oraz nastąpi zgłoszenie wnioskodawcy ubiegającego się o przyznanie pomocy do ubezpieczenia emerytalnego, rentowego i wypadkowego na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania tej działalności, jeżeli osoba ta nie jest objęta tym ubezpieczeniem lub społecznym ubezpieczeniem rolników.

Zatem nie ma obligatoryjnego obowiązku rezygnacji z ubezpieczenia w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

28. Czy udziałowiec w wieloosobowej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością może ubiegać się o wsparcie w zakresie założenia działalności gospodarczej?

Tak

29. Czy w ramach przedsięwzięcia Rozwiązania cyfrowe zapewniające dostęp do usług dla mieszkańców, wskaźnik produktu: liczba operacji związanych z cyfryzacją, wskaźnik rezultatu: R.41 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR, kwalifikowalne będzie zadaniem dot. wdrożenia usługi e-Woda. System będzie pozwalał m.in. na natychmiastowy dostęp do informacji o odbiorcach, strukturze sieci wodociągowej oraz parametrach rozliczania. Będzie automatycznie obsługiwał cały proces sprzedaży od zawarcia umowy z klientem, wprowadzenia do systemu

odczytów z liczników, wystawienia faktur zgodnie z zatwierdzoną taryfą oraz przyjętym sposobem rozliczania do umieszczenia tych faktur w eBOM z możliwością ich zapłaty przez klienta. W ramach zadania zakupione byłyby także wodomierze z nakładką radiową.

Pytanie wymaga doprecyzowania w ramach jakiego zakresu wsparcia beneficjent zamierza rozliczać przedsięwzięcie.

30. Czy o wsparcie w ramach podejmowania działalności gospodarczej może wnioskować obywatel kraju nie będącego członkiem UE? Prosimy o podanie podstawy prawnej.

Pytanie do ARiMR

Propozycja odpowiedzi SWM

W treści dostępnych dokumentów nie ma jednoznacznych informacji, iż osoba fizyczna, która chce wnioskować o wsparcie w ramach podejmowania działalności gospodarczej musi być obywatelem kraju będącego członkiem UE. Zgodnie z Wytycznymi szczegółowymi w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR z dnia 28 marca 2024 r. w rozdziale IV.3.2. Dodatkowe warunki przedmiotowe dla poszczególnych zakresów wsparcia, w punkcie 2 wskazano, że w zakresie start DG *pomoc przyznaje się, jeżeli operacja zakłada między innymi podjęcie we własnym imieniu działalności gospodarczej, do której stosuje się przepisy ustawy Prawo przedsiębiorców*. Ponadto w rozdziale V.1. Dodatkowe warunki wypłaty pomocy dla poszczególnych zakresów wsparcia, w punkcie 2 między innymi w zakresie start DG wskazano, że *pomoc wypłaca się, jeżeli beneficjent podjął we własnym imieniu działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy Prawo przedsiębiorców, co potwierdza zgłoszenie do CEIDG*. Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa Art. 23. 1. Obywatele Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się za legalny na podstawie niniejszej ustawy lub ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2021 r. poz. 2354 oraz z 2022 r. poz. 91 i 583), mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na takich samych zasadach jak obywatele polscy.

Równocześnie zgodnie z ustawą z dnia 15 maja 2024 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw jeżeli obywatel Ukrainy, o którym mowa w art. 1 ust. 1, przybył legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. do dnia określonego w przepisach wydanych na podstawie ust. 4 i deklaruje zamiar pozostania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jego pobyt na tym terytorium uznaje się za legalny do dnia 30 września 2025 r. (...).",

Mając na uwadze powyższe według SWM należy uznać, że obywatel państw trzecich, w tym obywatel Ukrainy, który nie ma zgody na stały pobyt w PL powinien być wyłączony z listy potencjalnych beneficjentów, z uwagi na brak możliwości zachowania trwałości (związania z celem).

31. W jakich transzach będzie wypłacana dotacja na założenie działalności gospodarczej? Chodzi o podział procentowy.

Pomoc w zakresie „start działalności gospodarczej” przyznaje się na operację, której realizacja nastąpi w jednym etapie i będzie wypłacana w formie ryczału, po spełnieniu wszystkich warunków przedmiotowych dla danego zakresu pomocy. Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie wyższej niż kwota maksymalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie wyższej niż 150 tys. zł. Beneficjenci interwencji I.13.1 na etapie wniosku o przyznanie pomocy mogą wnioskować o wypłatę zaliczki lub wyprzedzającego finansowania. Zaliczka, o której mowa w art. 44 ust. 3 rozporządzenia 2021/2116, jest wypłacana beneficjentowi jednorazowo lub w transzach, w wysokości nieprzekraczającej 50% kwoty przyznanej pomocy w terminie określonym w umowie o przyznaniu pomocy. Rozliczenie zaliczki polega na pomniejszeniu kwoty przysługującej do wypłaty na podstawie wniosku lub wniosków o płatność o kwotę przekazanych środków albo na zwrocie zaliczki przez beneficjenta, w terminach, w sposób i na warunkach określonych w umowie o przyznaniu pomocy. Wypłata kolejnych transz zaliczki nastąpi po rozliczeniu transz wcześniejszych. Warunkiem wypłaty zaliczki jest wniesienie przez beneficjenta zabezpieczenia zaliczki. Termin wniesienia zabezpieczenia określa umowa o przyznaniu pomocy. Zabezpieczenie zaliczki obejmuje całkowitą kwotę zaliczki wynikającą z umowy o przyznaniu pomocy i jest ustanawiane do dnia rozliczenia tej kwoty w formie weksla niezupelnego (in blanco) składanego wraz z deklaracją wekslową. W przypadku wyprzedzającego finansowania wysokość wypłaty nie może przekraczać 44% kwoty przyznanej pomocy, za wyjątkiem podmiotów będących JST, dla których maksymalna kwota wyprzedzającego finansowania będzie mogła wynosić 20% przyznanej kwoty pomocy.

32. Czy beneficjentem może być Uczniowski Klub Sportowy wpisany do ewidencji prowadzonej przez Starostwo?

Tak.

EFRR

1. W ramach Typ projektu A. INFRASTRUKTURA INSTYTUCJI KULTURY planuje się następujące koszty:

- 1. dla zapewnienia dostępności osobom ze specjalnymi potrzebami:**
 - a. Dobudowa szybu windowego**
 - b. Likwidacja bariery architektonicznej i zapewnienie dostępności sali do ćwiczeń poprzez modernizację podłogi (elastyczna podłoga sportowa na legarach)**
 - c. Zakup pętli indukcyjnej**
 - d. Oznakowanie pomieszczeń i ciągów komunikacyjnych alfabetem Braille'a**

- i zakup metkownicy brajlowskiej
- e. Poręcze i uchwyty w ciągach komunikacyjnych
- f. Plan tyflograficzny budynku
- g. Tablice z informacją pisaną i piktograficzną
- h. Zakup krzesła ewakuacyjnego
- i. Faktura ostrzegawcza na schody i spoczniki
- j. Pas kontrastowy - montaż kontrastowych oznaczeń stopni na schodach

2. oraz modernizację infrastruktury:

- a. Wymiana więźby i pokrycia dachu wraz z termomodernizacją stropu
- b. Zakup i montaż zestawu hydroforowego
- c. Modernizacja instalacji co i cwu (hybryda pompy ciepła i pieca gazowego)
- d. Instalacja fotowoltaiki i magazynu energii
- e. Remont sal zajęciowych
- f. Dostosowanie sali na potrzeby prowadzenia zajęć muzycznych i jej doposażenie
- g. Montaż klimatyzacji na sali ćwiczeń
- h. Montaż rolet zewnętrznych na oknach 2 sal

Pytanie: Czy w tym zestawieniu wydatków wszystkie koszty będą kwalifikowalne, a zmodernizowany obiekt wpasuje się w katalog oczekiwanych efektów realizacji zadania w typie A?

Finansowanie kosztów związanych z dostosowaniem obiektu dla osób ze specjalnymi potrzebami jest możliwe jedynie w ramach szerszego projektu. Oznacza to, że koszty związane z dostosowaniem obiektu nie mogą być dominujące, a jedynie uzupełniać koszty związane z modernizacją obiektu. Jednocześnie jednoznaczne potwierdzenie czy koszty wskazane w pytaniu wpisują się w katalog efektów realizacji zadania w typie A będzie możliwe po zapoznaniu się z całością dokumentacji aplikacyjnej.

2. Działanie FEMP.07.06 RLKS – Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich

Typ projektu A. Infrastruktura kultury

1) Czy możliwe jest złożenie wniosku tylko na wyposażenie obiektu, w którym prowadzona jest działalność kulturalna? Czy prace polegające na budowie, rozbudowie, przebudowie i remoncie są konieczne?

Nie jest możliwe sfinansowanie tylko samego wyposażenia obiektu, gdyż projekt musi dotyczyć rozwoju infrastruktury kultury, które obejmuje budowę, rozbudowę, przebudowę i remont, a zakup wyposażenia może być sfinansowany jedynie w ramach szerszego projektu. Oznacza to, że prace budowlane obejmujące

rozbudowę, przebudowę i remont są konieczne, a zakup wyposażenia jest jedynie uzupełnieniem szerszego projektu.

2) W jaki sposób będzie weryfikowany zapis, że „80% czasu lub przestrzeni tej infrastruktury musi być wykorzystywane do celów związanych z kulturą”?

Zadaniem podmiotu ubiegającego się o dofinansowanie jest udowodnienie, że w skali roku przynajmniej 80% czasu lub przestrzeni infrastruktury objętej projektem jest wykorzystywane do celów związanych z kulturą. Wnioskodawca może sam określić sposób wykazania, że spełnia wskazany warunek np. lista obecności w przypadku organizacji warsztatów/zajęć itp.

3) Czy możliwe jest złożenie wniosku przez instytucję kultury na zakup busa służącego do działalności kulturalnej (zakup wyposażenia na potrzeby prowadzenia działalności kulturalnej)?

Projekt ma obejmować rozwój infrastruktury kulturalnej, zatem nie jest możliwy zakup samego busa na potrzeby działalności kulturalnej

4) W Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu FEM 2021 – 2027 znajduje się zapis, że realizowane projekty co do zasady nie mogą generować dochodów/ są nieefektywne finansowo. Jeżeli projekt będzie polegał na remoncie sali widowiskowej, czy będzie możliwe jej odpłatne wynajmowanie (w trakcie okresu związania z celem)? Dochód z wynajmu będzie przeznaczony na pokrycie bieżących kosztów utrzymania sali.

Możliwe jest odpłatne wynajmowanie sali przy założeniu, że opłata za wynajem pokrywa koszty związane z funkcjonowaniem sali czyli nie będzie generowany zysk.

Typ projektu C. Oferta turystyczna

1) Czy możliwe jest złożenie wniosku np. tylko na budowę wieży widokowej, która nie stanowi części większego kompleksu turystycznego?

Co do zasady sama wieża widokowa nie musi stanowić części większego kompleksu turystycznego, ale wokół niej musi być zbudowana oferta turystyczna.

2) Czy budowa toru pumptrack traktowana jest jako inwestycja z zakresu infrastruktury sportowej wykluczonej ze wsparcia w ramach tego działania?

W sytuacji, gdy budowa pumptrack będzie wykorzystywać walory turystyczne (np. naturalna rzeźba terenu) obszaru oraz przyczyni się do rozwoju oferty turystycznej regionu, w którym ma powstać, wówczas budowa w/w obiektu może być sfinansowana w ramach działania Oferta turystyczna. Jednocześnie jednoznaczne potwierdzenie czy koszty budowy takiego obiektu będą wpisywać się w działanie będzie możliwe po zapoznaniu się z całością dokumentacji aplikacyjnej.

Typ projektu D. Trasy turystyczne

1) Możliwe jest wsparcie infrastruktury towarzyszącej (np. miejsca postojowe), jako niedominujący element projektu. Jaką część projektu mogą one stanowić?

Możliwe jest wsparcie infrastruktury towarzyszącej w sytuacji, gdy stanowi ona nieodłączony element większego projektu, a koszt jej budowy nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych operacji.

2) Czy na powstającym w ramach projektu szlaku turystycznym konieczne jest zamontowanie urządzeń do liczenia osób korzystających ze szlaku?

W ramach danego naboru będą określone wskaźniki niezbędne do osiągnięcia w wyniku realizacji operacji. Udowodnienie, że wskaźnik został zrealizowany leży pod stroną podmiotu, który otrzymał pomoc, zatem jeżeli wskaźnik będzie wymagał określenia liczby osób korzystających ze szlaku wówczas to Wnioskodawca będzie zobligowany znaleźć sposób określenia liczby osób, które odwiedziły dany szlak.

Typ projektu A, C, D

1) Czy pozwolenie na budowę/zgłoszenie jest niezbędne na etapie składania wniosku do LGD?

Na etapie składania wniosku o dofinansowanie konieczne będzie przedłożenie pozwolenia na budowę, które nie musi zawierać klauzuli ostateczności dla robót wymagających decyzji o pozwoleniu na budowę. Dla robót nie wymagających pozwolenia na budowę, ale wymagających zgłoszenia robót konieczne będzie jego przedłożenie wraz z potwierdzeniem złożenia dokumentu do właściwego organu, ponadto jeżeli to możliwe należy przedłożyć dokument informujący, że właściwy organ nie wniósł sprzeciwu.

W przypadku realizacji operacji formułą „zaprojektuj – wybuduj” na etapie składania wniosku o przyznanie pomocy niezbędne jest dostarczenie programu funkcjonalno –użytkowego.

2) Jaką część projektu mogą stanowić działania z zakresu promocji? Co oznacza zapis, że są możliwe tylko w niewielkim zakresie?

Działania z zakresu promocji mają być adekwatne do zakresu realizowanej operacji i stanowić niewielki koszt w stosunku do innych kosztów kwalifikowalnych planowanych do poniesienia w ramach operacji.

3. Działanie FEMP.07.06 RLKS – Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich

Typ projektu A. Infrastruktura kultury

W Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu FEM 2021 – 2027 znajduje się zapis, że w ramach szerszego projektu możliwe będzie: rozwój zasobów dziedzictwa niematerialnego, w tym jego dokumentowanie, zachowanie i upowszechnianie. Jaką część projektu mogą stanowić koszty związane z tym zakresem.

W ramach projektów typu A wspierane będą działania przyczyniające się do rozwoju podmiotów prowadzących działalność kulturalną (których głównym zadaniem statutowym jest prowadzenie działalności kulturalnej), polegające na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury. Rezultatem będzie wzrost jakości i dostępności oferty w obszarze kultury, szczególnie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania powinny przyczynić się do poprawy jakości funkcjonowania infrastruktury kultury, poprzez podnoszenie standardów infrastruktury.

W ramach szerszego projektu możliwy będzie rozwój zasobów dziedzictwa niematerialnego, w tym jego dokumentowanie, zachowanie i upowszechnianie, m.in. badania terenowe, sporządzanie wywiadów i dokumentacji etnograficznej, upowszechnianie kultury ludowej oraz tradycyjnego rzemiosła w formie warsztatów, itp. Mając na uwadze powyższy opis projektów typu A. Infrastruktury, określając planując zakres inwestycji należy pamiętać, iż głównym celem inwestycji jest podnoszenie standardów infrastruktury kultury, a rozwój zasobów dziedzictwa niematerialnego stanowić może jedynie element szerszego projektu, niezbędny do realizacji celów projektu i nie może być to koszt dominujący.

- 4. W imieniu naszego potencjalnego Wnioskodawcy zwracamy się z zapytaniem czy w ramach Działania FEMP.07.06 RLKS - Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich, TYP PROJEKTU C. OFERTA TURYSTYCZNA kosztem kwalifikowanym jest włączenie do sieci kanalizacyjnej obiektu turystycznego Stancicy Wodnej nad jeziorem Klimkówka przez budowę kanalizacji tłocznej o długości 700 m. Stanica wodna będzie jedynym obiektem, który w wyniku realizacji inwestycji uzyska przyłącze do sieci, jest ogólnodostępnym obiektem turystycznym, a korzystanie jest bezpłatne.**

Działanie stanowi element szerszego projektu dotyczącego przygotowania infrastruktury turystycznej, w ramach zadania planujemy także zrealizować remont obiektów zlokalizowanych na terenie Stancicy wodnej: wieży widokowej, sanitariatów, oświetlenia alejek spacerowych.

W ramach projektów typu C wspierane będą działania przyczyniające się do rozwoju oferty turystycznej. Możliwe będzie tworzenie produktów turystycznych bazujących na potencjałach oraz walorach kulturowych i przyrodniczych danego obszaru. Wspierana będzie infrastruktura do potrzeb zrównoważonej turystyki i stworzenia ponadlokalnej oferty turystycznej, tematycznie zintegrowanej m.in.:

- Budowa, rozbudowa, przebudowa, remont (z zastrzeżeniem, że wszystkie prace związane będą z realizacją wydatków inwestycyjnych a nie dot. wydatków bieżących) kompleksowych wielofunkcyjnych: obiektów turystycznych oraz stref aktywności turystycznej skoncentrowanych wokół atrakcji turystycznych.

W ramach szerszego projektu jako prace uzupełniające możliwe będzie przygotowanie i uzbrojenie terenów, na których zlokalizowane będą ogólnodostępne obiekty i infrastruktura turystyczna w tym np. infrastruktura wodno-kanalizacyjna, pod warunkiem, że jest to koszt niezbędny do realizacji celów projektu.

Ostateczna weryfikacja kosztów kwalifikowalnych inwestycji dokonywana będzie w odniesieniu do zakładanych rezultatów inwestycji, na podstawie złożonych przez Wnioskodawcę dokumentów.

5. Czy w ramach 1 projektu z zakresu infrastruktury kultury możliwe będzie ujęcie np. 3 obiektów – remont jednego obiektu i np. doposażenie dwóch innych?

W ramach inwestycji typu A przewiduje się dofinansowanie inwestycji polegających na rozwoju infrastruktury kultury tj. budowie, rozbudowie, przebudowie i remoncie (z zastrzeżeniem, że wszystkie prace związane będą z realizacją wydatków inwestycyjnych, a nie dotyczą wydatków bieżących) infrastruktury kultury, a zakup wyposażenia na potrzeby prowadzenia działań kulturalnych stanowić może jedynie element w ramach szerszego projektu.

Mając na uwadze powyższe nie jest możliwe dofinansowanie projektu 1 projektu i ujęcie w nim np. 3 obiektów – remont jednego obiektu i np. doposażenie dwóch innych.

6. Bardzo proszę o wyjaśnienie czy jest możliwość w ramach inwestycji EFRR (TYP A. INFRASTRUKTURA KULTURY) realizować projekt polegający na: przeniesieniu w Remizie świetlicy wiejskiej z parteru na poddasze. Tu należy dokonać zmiany sposobu użytkowania, możliwa będzie konieczność dokonania nadbudowy. Przygotowanie pomieszczeń dla świetlicy z zapleczem kuchennym oraz sanitariatami. Ponadto konieczne będzie dobudowanie windy zewnętrznej. Pytanie czy można też na parterze zorganizować sanitariaty dla korzystających z kąpieliska rekreacyjno – turystycznego znajdującego się w podwórku budynku oraz potencjalnych imprez plenerowych? W kosztach kwalifikowanych uwzględnić dokumentację techniczno - budowlaną, którą zamierzamy opracować przed złożeniem wniosku?

W ramach inwestycji typu A możliwe będzie dofinansowanie operacji, o zakresie wskazanym powyżej. Jednakże należy pamiętać, że ostateczna weryfikacja kosztów kwalifikowalnych inwestycji dokonywana będzie w odniesieniu do zakładanych rezultatów inwestycji, na podstawie złożonych przez Wnioskodawcę dokumentów, a przynajmniej 80% czasu lub przestrzeni tej infrastruktury, w skali roku musi być wykorzystywane do celów związanych z kulturą.

Zatem część kosztów dotycząca pomieszczeń Remizy, która nie spełnia powyższych warunków będzie stanowić koszt niekwalifikowalny, a koszt dokumentacji techniczno-budowlanej będzie również proporcjonalnie pomniejszony.

7. Proszę o potwierdzenie czy w ramach EFRR (TYP C. OFERTA TURYSTYCZNA): możemy wybudować skatepark lub pumtrack? Byłoby to przy jeziorze w Tęgoborzy i ewentualnie przy kompleksie sportowym w Łososinie Dolnej, który znajduje się przy rzece możliwe jest utworzenie

parku, takiego zwykłego parku – z ławeczkami, koszami na śmieci, ścieżkami dla spacerowiczów?

Budowa wyżej wymienionych obiektów jest możliwa pod warunkiem spełnienia zapisów wskazanych w SZOP oraz regulaminie wyboru projektów Typ C oferta turystyczna. Obiekty muszą wykorzystywać walory turystyczne obszaru oraz przyczyniać się do rozwoju oferty turystycznej regionu. Jednocześnie jednoznaczne potwierdzenie czy koszty budowy takich obiektów będą wpisywać się w działanie będzie możliwe po zapoznaniu się z całością dokumentacji aplikacyjnej.

8. Czy projekty w ramach EFRR oraz EFS+ mogą być realizowane w trybie zaprojektuj wybuduj?

W ramach EFRR dopuszczalne jest stosowanie formuły zaprojektuj i wybuduj. W ramach EFS+ możliwe jest stosowanie Cross- financing czyli dla wydatków typowych dla EFRR stosuje się zasady komplementarnego funduszu. Tak więc co do zasady jest dopuszczone. Należy jednak mieć na uwadze, że wartość wydatków nie może przekroczyć więcej niż 15 % finansowania projektu- co daje kwotę- 30 000 euro. Wysokość limitu jak i krótki czas realizacji projektu tj. 24 m-ce powoduje, że zastosowanie formuły zaprojektuj i wybuduj wydaje się być niezasadne i obarcza projekt dużym ryzykiem niepowodzenia.

9. Czy jeżeli Gminy LGD są w aglomeracji Tarnowskiej (ZIT) i mają zgłoszone projekty do ZIT na działania, które będą realizowane również przez LGD, to mogą składać projekty tu i tu, oczywiście mówimy o różnych projektach. Przykładowo do ZITU składany jest wniosek na zajęcia dla dzieci i młodzieży w miejscowości np. Rzuchowa, a w LGD np. wniosek na zajęcia dla dzieci i młodzieży w miejscowości Pleśna. Czy jest możliwość aplikowania w podanym przykładzie do dwóch podmiotów? (dotyczy EFS+ - Placówek Wsparcia Dziennego dla dzieci i młodzieży)

Tak może.

10. Wskaźnik produktu RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem, należy rozumieć tak, iż obiekt musi być obiektem kulturalnym i turystycznym? Taka sama sytuacja dotyczy wskaźnika rezultatu RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem.

Należy zauważyć, że nie każdy obiekt turystyczny jest obiektem kulturalnym i na odwrót (np. wieża widokowa, to obiekt turystyczny, ale nie kulturalny; dom kultury to obiekt kulturalny, ale nie turystyczny!)

Nie musi być, zgodnie z SZOP nie ma możliwości ogłoszenia naboru na 2 typy operacji (jeżeli np. zostanie ogłoszony nabór na typ A to pomimo tak brzmiącego wskaźnika będzie to dot. obiektów kulturalnych)

Należy wskazać że ww .wskaźniki występują w różnych działaniach dla różnych typów projektu. Odniesienia czy wskaźnik dotyczy obiektu kultury czy obiektu

turystycznego należy szukać w opisie działania dla którego wskaźnik został użyty. Np. dla działania FEMP.07.06 RLKS - Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich wskaźnik RCR077 może dotyczyć dla projektu typu A.

INFRASTRUKTURA KULTURY: i dotyczy liczby obiektów kulturalnych (m.in. domów kultury, bibliotek, muzeów, klubów, świetlic), natomiast dla typu projektów C. OFERTA TURYSTYCZNA będzie dotyczył obiektów turystycznych (np. tężnie, platformy i wieże widokowe, miejsca obserwacyjne, ścianki wspinaczkowe, amfiteatry plenerowe).

11. Czy w ramach dofinansowania z EFRR większe inwestycje infrastrukturalne mogą mieć współfinansowanie z innych środków np. środki rządowe krajowe?

Zgodnie z regulaminem wyboru projektów niedozwolone jest podwójne finansowanie wydatków. W szczególności oznacza to otrzymanie na wydatki kwalifikowalne danego projektu lub części projektu dotacji z kilku źródeł (krajowych, unijnych lub innych) w wysokości łącznie wyższej niż 100% wydatków kwalifikowalnych projektu lub części projektu. Tak więc dozwolone jest współfinansowanie z innych środków nie powodujące podwójnego finansowania.

12. Czy w ramach tego typu działania możliwa jest budowa amfiteatru przeznaczonego na gminne wydarzenia kulturalne (gmina nie posiada tego typu obiektu, nie dysponuje sceną plenerową, gdzie mogłyby się odbywać wydarzenia).

Zgodnie z SzOP amfiteatry plenerowe wskazane są w typie C. Oferta turystyczna i w naszej ocenie taka inwestycja wpisuje się w ten typ. Oczywiście należy pamiętać, że wokół amfiteatru musi być zbudowana oferta turystyczna. Typ A. Infrastruktura instytucji kultury zgodnie z SzOP skupiona jest wokół budynków, jak domy kultury, biblioteki, muzea, kluby, świetlice. Rezultatem ma być podnoszenie standardów kultury i w naszej ocenie budowa amfiteatru nie wpisuje się w ten typ projektu.

13. Czy inwestycje polegające na modernizacji budynków infrastruktury kultury w ramach Działania FEMP.07.06 RLKS - Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich, Typ projektu A. Infrastruktura kultury muszą spełniać zasady dostępności architektonicznej (zgodnie z zał. nr 2 Standardy dostępności dla polityki spójności 2021-2027)? Jeżeli tak, czy kwestię zapewnienia dostępności pomieszczeń na piętrze można rozwiązać poprzez zastosowanie schodolazu, platformy schodowej lub bezobsługowej platformy? Czy obiekty te muszą również spełniać standardy dostępności dla osób z innymi niepełnosprawnościami, np. pętla indukcyjna, tabliczki w alfabecie Braille'a? Jeżeli inwestycja polega na modernizacji pomieszczeń znajdujących się wyłącznie na parterze budynku, a na wyższe kondygnacje prowadzą schody, to czy koniecznym jest zastosowanie rozwiązań które

zapewnią dostępność architektoniczną do pomieszczeń znajdujących się na piętrach?

Tak, muszą spełniać zasady dostępności wskazane w przepisach i Wytycznych.

14. Czy w ramach przedsięwzięcia 1.1 Rozwój infrastruktury wypoczynkowej (Infrastruktura kultury) może być realizowany remont pomieszczeń pełniących funkcję kulturalną (sala widowiskowa, świetlica wraz z pomieszczeniami towarzyszącymi tj. zapleczem kuchennym, sanitarnym oraz korytarzami i dojściami do pomieszczeń) w budynku Domu Strażaka w Bachowicach, w którym znajdują się garaże i pomieszczenia OSP oraz pomieszczenia pod wynajem. Pomieszczenia OSP i pod wynajem nie będą przedmiotem projektu, a koszt remontu pomieszczeń wykorzystanych wspólnie (wiatrołap) zostanie wyliczony proporcjonalnie do powierzchni pełniącej funkcję kulturalną lub ujęty po stronie wydatków niekwalifikowanych. Równocześnie proszę o informację, czy kosztem kwalifikowanym w projekcie może być zakup i montaż wyposażenia kuchni (kuchenki i taborety gazowe, pochłaniacze, meble kuchenne, zlewozmywaki) oraz wyposażenie sali widowiskowej (stoły, krzesła, sprzęt multimedialny, nagłośnienie). Ponadto proszę o informację, czy koszt przystosowania obiektu dla potrzeb osób niepełnosprawnych (zakup schodolazu, platformy, wykonanie pochylni) będzie kosztem kwalifikowanym.

Przede wszystkim należy przypomnieć, że w SzOP wyraźnie wskazano, iż celem projektu w tym typie jest rozwój podmiotów, prowadzących działalność kulturalną, których **głównym zadaniem statutowym jest prowadzenie działalności kulturalnej**. Pierwszym warunkiem jest więc właściwy Wnioskodawca, który prowadzi taką działalność – co prawda z przedstawionego opisu nie wynika, jaki podmiot byłby tym Wnioskodawcą, lecz zwracamy uwagę, iż powinna być to instytucja kultury. Jeśli chodzi o koszty, to w naszej ocenie wyposażenie kuchni nie wpisuje się w koszt podnoszenia standardów infrastruktury kultury, natomiast wyposażenie sali widowiskowej już tak. Przypominam o konieczności udowodnienia iż 80% czasu lub przestrzeni tej infrastruktury musi być wykorzystywane do celów związanych z kulturą. Zgodnie z SzOP zakres prac możliwy do zrealizowania w ramach szerszego projektu obejmuje koszty dostosowania obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, przy czym proszę pamiętać o zapisach Wytycznych dotyczących dostępności, w szczególności kwestii samodzielnej obsługi wszelkich urządzeń przez niepełnosprawnych lub osoby ze szczególnymi potrzebami, jak też rozwiązań nierekomendowanych (w opisanym przypadku nie mamy do czynienia z budynkiem zabytkowym, dla którego byłyby narzucone przez konserwatora zabytków pewne ograniczenia odgórne).

1. FEMP.06.22 Wsparcie usług społecznych i zdrowotnych w regionie - RLKS

Typ A i B

1. Czy dokumenty takie jak:

- ✓ **Model prowadzenia w Małopolsce placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży i ich rodzin (załącznik nr 1 do uchwały nr 2535/23 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 19 grudnia 2023 r.)**
- ✓ **Model placówek zapewniających dzienną opiekę w Małopolsce (załącznik nr 1 do uchwały nr 2034/23 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 24 października 2023 r.)**
- ✓ **Model prowadzenia centrów wsparcia opiekunów nieformalnych/faktycznych w Małopolsce (załącznika nr 2 do uchwały 2034/23 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 24 października 2023 r. są dokumentami, z których powinni korzystać beneficjenci tego działania? Czy LGD mogą zamieszczać je jako załączniki do regulaminu ogłaszanych przez siebie konkursów?**

TAK

Wypracowane modele służyć mają przede wszystkim Beneficjentom Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 tworzącym w regionie przy wsparciu środków UE placówki wsparcia dziennego, zdefiniowane w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Opisywane w przedmiotowych dokumentach rozwiązania mają charakter uniwersalny – dotyczą placówek, które mogą być prowadzone/organizowane/zlecane przez różne podmioty, w tym publiczne, zaangażowane w działalność społeczną, chcące budować w Małopolsce usługę społeczną będącą oparciem dla rodzin, dzieci i młodzieży. Dokumenty te mogą zatem stanowić załączniki do regulaminów konkursów ogłaszanych przez LGD.

2. FEMP.06.17 Aktywizacja społeczno – zawodowa - RLKS - czy beneficjentem może być podmiot nieposiadający siedziby ani oddziału na obszarze LGD?

Zgodnie z definicją zawartą w Regulaminie beneficjent to Wnioskodawca, którego projekt wybrano do dofinansowania w naborze przeprowadzonym na podstawie Regulaminu, pozostający stroną Umowy o dofinansowanie projektu podpisanej z IZ.

3. Zapytania dotyczące naboru w ramach EFS+ (zakres: Tworzenie nowych oraz rozwój już istniejących placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży):

1) Proszę podać czasookres trwania projektu? Na jaki okres mamy planować realizację zadań?

Zgodnie z regulaminem zakłada się 24 miesiące na realizację projektu

2) Czy można wkład własny pokryć ze środków pochodzących z opłat za zezwolenie na sprzedaż alkoholu lub środków z opłaty za zezwolenie na obrót hurtowy napojami alkoholowymi w opakowaniach jednostkowych nieprzekraczających 300 ml .

Brak ograniczeń w dok. programowych dot. pochodzenia środków finansowych stanowiących wkład własnego beneficjenta

Regulamin naboru wniosków określa wkład własny jako środki finansowe lub wkład niepieniężny wniesione przez Beneficjenta, które zostaną przeznaczone na pokrycie wydatków kwalifikowalnych i nie zostaną Beneficjentowi przekazane w formie dofinansowania (różnica między kwotą wydatków kwalifikowalnych a kwotą dofinansowania przekazaną Beneficjentowi, zgodnie ze stopą dofinansowania dla projektu rozumianą jako % dofinansowania wydatków kwalifikowalnych) zgodny w szczególności z: rozporządzeniem ogólnym, SzOP FEM 2021-2027, wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.

Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027:

Wkład własny – wkład beneficjenta do projektu (pieniężny lub niepieniężny), który nie zostanie beneficjentowi przekazany w formie dofinansowania (różnica między kwotą wydatków kwalifikowalnych a kwotą dofinansowania przekazaną beneficjentowi, zgodnie ze stopą dofinansowania dla projektu rozumianą jako % dofinansowania wydatków kwalifikowalnych)

3) Czy z uwagi na brak lokalu, można wynająć pomieszczenia na świetlicę socjoterapeutyczną od np. Centrum Kultury lub podmiotu prywatnego i czy taki wydatek będzie wydatkiem kwalifikowanym.

TAK

Zgodnie z wytycznymi kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027 (Sekcja 3.4.3) przez wydatki poniesione na nabycie innego tytułu prawnego do nieruchomości należy rozumieć m.in. wydatki poniesione na nabycie tytułów prawnych o charakterze obligacyjnym (np. najem, dzierżawa).

Ww. wydatki mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:

a) tytuł prawny jest zgodny z wymaganiami właściwej instytucji w odniesieniu do dopuszczalnych tytułów prawnych dla danego rodzaju inwestycji,

b) nieruchomość, w odniesieniu do której nabyto dane prawo jest niezbędna dla realizacji projektu i zostanie bezpośrednio wykorzystana do realizacji projektu; jeżeli ze względów własnościowych nie jest możliwe nabycie prawa jedynie tej części nieruchomości, która będzie wykorzystana bezpośrednio do realizacji projektu, ale konieczne jest nabycie prawa do dodatkowej powierzchni, to ta część wydatku na nabycie prawa, która dotyczy części nieruchomości nie wykorzystanej bezpośrednio do realizacji projektu, nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny,

1. suma płatności dokonanych w okresie realizacji projektu nie przekracza rynkowej wartości tej nieruchomości – na wniosek uprawnionej instytucji beneficjent jest zobowiązany do przedstawienia dokumentów potwierdzających spełnienie tego wymogu (np. operat szacunkowy lub inny dokument umożliwiający obiektywną ocenę spełnienia tego warunku),

2. wydatek zadeklarowany jako kwalifikowalny nie przekracza wartości rynkowej tego prawa za okres, którego dotyczy – na wniosek uprawnionej instytucji beneficjent jest zobowiązany do przedstawienia dokumentów potwierdzających spełnienie tego wymogu (np. operat szacunkowy lub inny dokument umożliwiający obiektywną ocenę spełnienia tego warunku),
3. wydatek zadeklarowany jako kwalifikowalny dotyczy kwot przypadających do zapłaty za okres kwalifikowania wydatków (i rzeczywiście zapłaconych w tym okresie); warunek ten nie ma zastosowania do ustanowienia służebności gruntowej lub służebności przesyłu, za jednorazowym wynagrodzeniem należnym i rzeczywiście zapłaconym w okresie kwalifikowania wydatków, nabycie określonego tytułu prawnego do nieruchomości zostało przewidziane we wniosku o dofinansowanie projektu i jest zgodne z umową o dofinansowanie projektu,

c) wydatki są zgodne z postanowieniami umowy lub decyzji stanowiącej podstawę nabycia określonego tytułu prawnego.

Koszt nabycia innych niż własność praw do nieruchomości (np. dzierżawa, najem) może być kwalifikowalny w ramach EFS+ poza cross-financingiem, o ile powyższe warunki zostały spełnione.

Warto mieć na uwadze, że najem powinien obejmować okres kwalifikowalności kosztów oraz okres trwałości operacji. W przypadku projektów EFS+ zachowanie trwałości projektu obowiązuje wyłącznie w odniesieniu do wydatków ponoszonych jako cross-financing lub w sytuacji, gdy projekt podlega obowiązkowi utrzymania inwestycji zgodnie z obowiązującymi zasadami pomocy publicznej.

4) Czy można w ramach projektu zakupić wyposażenie do świetlicy, sprzętu, zabawek i urządzeń do terapii?

Zgodnie z art. 16 rozporządzenia EFS+ (Rozporządzenie Parlamentu i Rady (UE) 2021/1057) Oprócz kosztów niekwalifikowalnych, o których mowa w art. 64 rozporządzenia (UE) 2021/1060, koszty które nie kwalifikują się do wsparcia ogólnego z komponentu EFS+ objętego zarządzaniem dzielonym to m.in. zakup mebli, sprzętu i pojazdów, z wyjątkiem przypadków, w których taki zakup jest konieczny do osiągnięcia celu operacji lub wartość tych przedmiotów jest całkowicie amortyzowana w trakcie operacji, lub ich zakup jest najbardziej opłacalną opcją.

5) Czy koszty osobowe - koszty specjalistów, oraz osób wydelegowywanych do obsługi projektu są kosztami kwalifikowanymi?

TAK

Wytyczne dot. kwalifikowalności - Podrozdział 3.8. Personel projektu

Koszty związane z zaangażowaniem personelu projektu mogą być kwalifikowalne, o ile konieczność zaangażowania personelu projektu wynika z charakteru projektu. Niekwalifikowalne koszty personelu projektu zostały wskazane w podrozdziale 2.3. – tj.:

- koszt zaangażowania personelu projektu zatrudnionego jednocześnie na podstawie stosunku pracy w IZ, IP, IW, gdy zachodzi konflikt interesów rozumiany jako naruszenie zasady bezinteresowności i bezstronności poprzez w szczególności wykonywanie zadań mających związek lub kolidujących ze stanowiskiem służbowym, mających negatywny wpływ na sprawy prowadzone

w ramach obowiązków służbowych, lub na bezstronność prowadzenia spraw służbowych z uwagi na względy rodzinne, emocjonalne, sympatie polityczne lub związki z jakimkolwiek krajem, interes gospodarczy lub jakiekolwiek inne bezpośrednie lub pośrednie interesy osobiste,

- koszt zaangażowania pracownika beneficjenta na podstawie umowy cywilnoprawnej innej niż umowa o dzieło, z wyjątkiem:

i) przypadków, gdy szczególne przepisy dotyczące zatrudniania danej grupy pracowników uniemożliwiają wykonywanie zadań w ramach projektu na podstawie stosunku pracy,

ii) prac badawczo-rozwojowych

6) Ile dni w tygodniu, ewentualnie ile godzin w tygodniu ma działać świetlica?

W ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie określono minimalnej i maksymalnej liczby dni funkcjonowania placówki w tygodniu. Dni i godziny otwarcia placówki muszą wynikać z przeprowadzonej diagnozy, rozeznania i uwzględniać potrzeby lokalnej społeczności, a także możliwości organizacyjno-techniczne realizatora wsparcia.

Rekomenduje się, by placówka wsparcia dziennego – w szczególności opiekuńcza i specjalistyczna - funkcjonowała cały rok, co najmniej we wszystkie dni robocze w godzinach wynikających z potrzeb i do nich dostosowanych. Godziny działalności placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie pracy podwórkowej z oczywistych względów muszą być bardziej elastyczne. Placówka wsparcia dziennego powinna funkcjonować w sposób adekwatny do potrzeb dzieci i rodzin, w tym także np. w dni wolne, weekendy oraz wieczory jeśli wynika to ze zdiagnozowanych potrzeb i jest to możliwe

Istnieje potrzeba odpowiedniego regulowania czasu pracy placówek, zarówno w roku szkolnym, jak i w okresie wakacyjnym, przede wszystkim z potrzeby dostosowania oferty PWD do dzieci w różnych grupach wiekowych.

7) Czy są dodatkowe wymogi (ponad ustawę o dostępności) dotyczące dostępności dla osób z niepełnosprawnością?

Wytyczne dotyczące dostępności.

8) Czy w ramach projektu będzie można zakupić bilety i dojazd do kina?

Wydatki muszą być zgodne z celem projektu, wytycznymi, regulaminem rozporządzeniem ogólnym, SZOPem.

9) Czy można ze środków projektu opłacić udział w zajęciach sportowych?

Wydatki muszą być zgodne z celem projektu, wytycznymi, regulaminem rozporządzeniem ogólnym, SZOPem.

10) Proszę o podanie minimalnego i maksymalnego wieku uczestników? Czy uczestnikami mogą być również dzieci z rodzin niewykluczonych społecznie? Jeśli tak to jaki procent?

Uczestnikami mogą być dzieci i młodzież od 6 do 18 r.ż. oraz ich rodziny (regulamin placówki może określać inaczej w zależności od rodzaju zajęć).

11) Czy jest możliwość opłacenia kolonii dla dzieci?

Wydatki muszą być zgodne z celem projektu, wytycznymi, regulaminem rozporządzeniem ogólnym, SZOPem.

12) Czy projekt zakłada koszty pośrednie i będzie się ewentualnie mieściło w tych kategoriach?

Zapisy dot. kosztów pośrednich zawierają wytyczne dot. kwalifikowalności Podrozdział 3.12. Koszty pośrednie ponadto zgodnie z regulaminem Koszty pośrednie to koszty niezbędne do realizacji projektu, których nie można bezpośrednio przypisać do głównego celu projektu, w szczególności koszty administracyjne związane z obsługą projektu.

4. Czy jst może być wnioskodawcą w przedsięwzięciach dotyczących tworzenia i rozwoju placówek wsparcia dziennego dla dzieci? Czy udział w tym zadaniu jst wlicza się do 40% limitu środków dla jst?

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej art. 18 ust 2. Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie **art. 190 zlecenie realizacji zadań jednostek samorządu terytorialnego**, lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Zgodnie z regulaminem par. 9 ust 1 Zgodnie z SzOP FEM 2021-2027 oraz LSR, z zastrzeżeniem ust. 3 oraz ust. 5 - 8, o wsparcie w ramach naboru mogą ubiegać się *[do wyboru przez LGD zgodnie z LSR]:* Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Instytucje ochrony zdrowia, Instytucje wspierające biznes, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerstwa, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, Służby publiczne. W przypadku podmiotów wskazanych powyżej, które nie mają osobowości prawnej wniosek powinien złożyć właściwy Wnioskodawca posiadający osobowość prawną.

Udział w takim zadaniu jst nie wlicza się do limitu 40% środków dla jst.

5. Czy NGO nie mające siedziby lub oddziału na terenie LGD może być wnioskodawcą w przedsięwzięciach dotyczących tworzenia i rozwoju placówek wsparcia dziennego dla dzieci na obszarze LGD?

Zgodnie z załącznikiem 1A do regulaminu naboru wniosków w ramach kryterium obligatoryjnego KWALIFIKOWALNOŚĆ PROJEKTU Wnioskodawca w okresie realizacji projektu MUSI prowadzić biuro projektu (lub posiada siedzibę, filię, delegaturę oddział czy inną formę działalności) na obszarze LSR z możliwością udostępnienia pełnej dokumentacji wdrażanego projektu oraz zapewnić uczestnikom projektu możliwość osobistego kontaktu z kadrą projektu.